

6.5. Synthese

6.5.1. Inleiding

Bovenstaande inventaris- en analyseresultaten leiden tot een algemene synthese van het vlakdekkend onderzoek dat uitgevoerd werd naar aanleiding van de bouw van een eengezinswoning met afzonderlijke archeologische depotruimtes te Asse, Kalkoven 72.

Op een oppervlakte van ongeveer 200 m² konden tijdens het vlakdekkend onderzoek 31 sporen geregistreerd worden. Mogelijk één daarvan had een natuurlijke oorsprong, de anderen waren antropogeen. Bij de antropogene sporen hadden 8 sporen een onbekende datering, 10 sporen werden als 20ste-eeuws gedateerd en 13 sporen waren afkomstig uit de Romeinse periode.

6.5.2. Overblijfselen uit de Nieuwste Tijd

De sporen en het archeologisch materiaal uit de Nieuwste Tijd kunnen wellicht allemaal in verband gebracht worden met de 'Villa Rosa' die Lucien Caytan liet bouwen in 1920 en die afgebroken werd in 1964. Het gaat om een aantal kuilen waarvan de primaire functie niet gekend is maar in een tweede fase werden opgevuld met aarde en afval, voornamelijk geglazuurd aardewerk, keuken- en badkamertegels, metaalslakken, betonresten en baksteen- en dakpanfragmenten. Daarnaast konden ook een nutsleiding in bruin geglazuurd aardewerk, een afvaldump en een hondengraf herkend worden. Restanten van het zomerhuis of de Villa Rosa bevonden zich niet op dit perceel. Van de verbindingsweg tussen beide gebouwen werd tijdens het vooronderzoek wel een stuk aangesneden.

6.5.3. Sporen en materiaal uit de Romeinse periode

De primaire functie van de meeste Romeinse sporen kon moeilijk achterhaald worden. In de meeste gevallen gaat het om kuilen die in een tweede fase opgevuld werden met aarde en in min of meerdere mate nederzettingsafval. Spoor 6 kan mogelijk als een leemwinningskuil geïnterpreteerd worden terwijl spoor 13 mogelijk als silo of leemwinningskuil dienst deed. Met zekerheid kon wel een noordoost-zuidwest lopend grachttracé met twee fasen herkend worden. De oudste gracht werd vermoedelijk in de tweede helft van de 1ste eeuw gegraven en gebruikt en in de (eerste helft?) van de 2de eeuw gedempt. In de loop van de 2de eeuw n.C. werd een tweede gracht door de opvulling van de oudste gracht gegraven. De tweede gracht werd vermoedelijk ook in de (tweede helft?) van de 2de eeuw n.C. gedempt. Over de exacte functie van de gracht(en) bestaat weinig zekerheid. Mogelijk kan gedacht worden aan de afbakening van de nederzetting of een perceelsgrens. Het is ook niet uitgesloten dat de gracht deel uitmaakte van een grotere structuur zoals een enclos. Bovendien hoeft de functie van de gracht in beide fasen niet dezelfde te zijn geweest. Sporen die deel uitmaakten van een duidelijke structuur werden niet aangetroffen.

Het archeologisch onderzoek in 2014 leverde in totaal 2415 Romeinse vondsten op. De meesten behoren tot het 'klassieke Romeinse aardewerkrepertorium'. De aanwezigheid van verschillende fragmenten terra sigillata uit Zuid-Gallië in combinatie met handgevormd aardewerk, technisch aardewerk, terra nigra, imitaties van terra nigra en mogelijk zelfs ook terra rubra,... doet vermoeden

dat de grachtfase en een enkele kuil tot een vroegere, 1ste-eeuwse, fase van de nederzetting behoorden.

Opmerkelijk was ook de aanwezigheid van verschillende fragmenten vulkanisch gesteente waarvan de aard en de herkomst niet achterhaald konden worden, een opvallend aantal fragmenten metaalglanzend aardewerk, twee stukken van een stekelbeker in geverniste techniek, enkele witte en roze mortelfragmenten, leemfragmenten met de restanten van een witte pleisterlaag en minstens vijf steenkoolfragmenten. Bij de metalen voorwerpen vielen een versierde fibula, een oorlepelje en een zilveren munt op.

In ieder geval tonen al deze data aan dat we hier in geen geval te maken hebben met zogenaamde *off site* fenomenen bij de Romeinse nederzetting van Asse. Uit de resultaten blijkt duidelijk dat deze zone integraal deel uitmaakte van de zuidoostelijke randzone van de Romeinse vicus. Voor het eerst kon op basis van materiële bewijzen aangetoond worden dat de nederzetting zicht verder in zuidelijke richting uitstreekte dan tot nog toe werd aangenomen (Fig. 122). Deze data worden bovendien bevestigd door de resultaten van het archeologisch onderzoek, uitgevoerd door Studiebureau Archeologie in 2014, op enkele percelen tussen de Kalkoven en de Priemelstraat. Tijdens dit onderzoek werden verschillende Romeinse crematiegraven en een wegtracé aangetroffen.⁷⁶

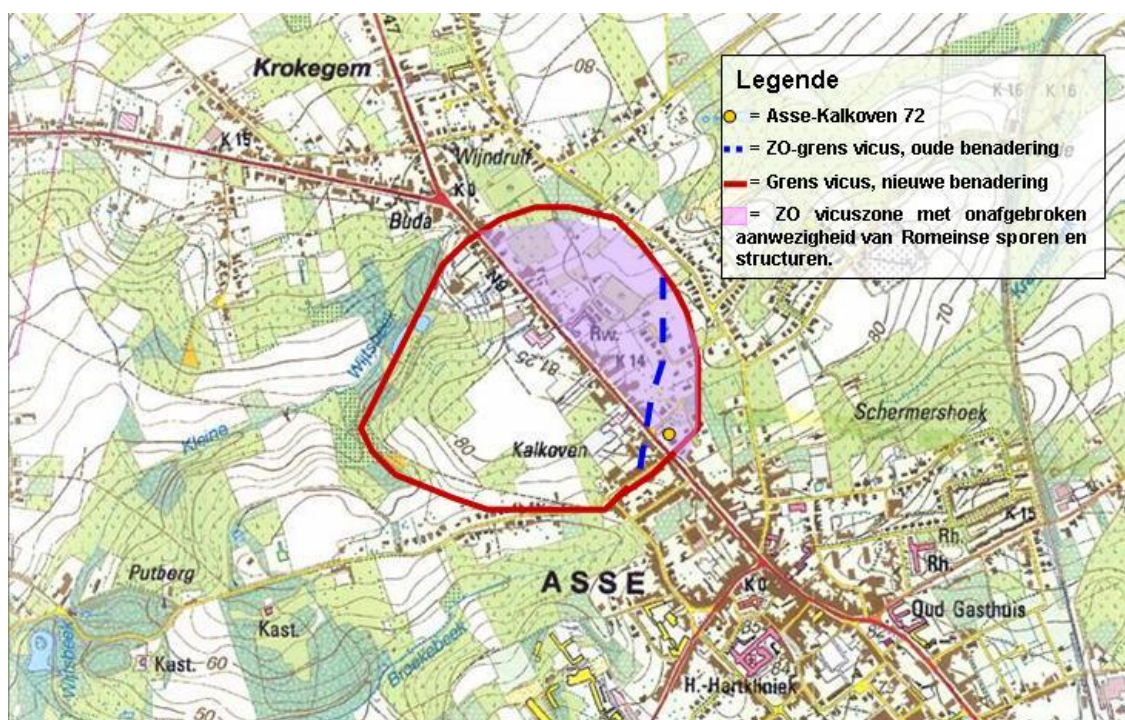

Fig. 122: Topografisch plan met aanduiding van het onderzoeksperceel, de zuidelijke en zuidoostelijke zone van de Romeinse nederzetting en de oude en nieuwe benadering van de zuidoostelijke begrenzing (© www.agiv.be; bewerking door Kristine Magerman, Agilas vzw).

⁷⁶ Smeets en Van Liefferinghe 2014: persoonlijke communicatie.

Bovendien toonde het archeologisch materiaal aan dat deze zuidelijk zone reeds in de (wellicht tweede helft van) 1ste eeuw n.C. een rol speelde voor de Romeinse nederzetting van Asse. De oudste gracht werd in die periode wellicht gegraven en was toen in gebruik. Over de betekenis van deze zone in de verschillende fasen van de nederzetting kan weinig met zekerheid gezegd worden omwille van de beperkte oppervlakte van het onderzochte perceel.

6.5.4. Opbouw van het terrein

De opbouw van het terrein kan als relatief eenvoudig omschreven worden. De verschillende sporen die zich aftekenden in de moederbodem worden op sommige plaatsen afgedekt door een oude ploeglaag of een laag colluvium. Daarbovenop bevinden zich 20ste-eeuwse puinlagen en nivelleringspakketten die in verband gebracht kunnen worden met de bewoningsfase en de afbraakfase van de 'Villa Rosa' uit de eerste helft van de 20ste eeuw. Helemaal bovenaan bevindt zich de A/O-horizont.

6.5.5. Geologische data

Op geologisch vlak toonde het vooronderzoek in 2012 aan dat een pakket kiezels van vermoedelijk kwartaire oorsprong aanwezig is in de ondergrond.⁷⁷ Hetzelfde kiezelpakket werd ook reeds aangesneden op de noordelijk gelegen percelen die tussen 2006 en 2013 onderzocht werden.⁷⁸

7. Besluit

Bij het archeologisch onderzoek dat uitgevoerd werd te Asse, Kalkoven 72 kwamen zowel sporen tevoorschijn die gelinkt kunnen worden aan de Villa Rosa van Lucien Gaytan uit de eerste helft van de 20ste eeuw als sporen die verband houden met de Romeinse vicus van Asse.

Opnieuw kan de densiteit van de Romeinse sporen als relatief hoog omschreven worden. Bovendien toont de aard van de Romeinse sporen in combinatie met de grote hoeveelheden en de aard van het materiaal in hun vulling aan dat we in deze zuidoostelijke zone geenszins met *off site* fenomenen bij de Romeinse nederzetting te maken hebben. Voor het eerst kon op basis van materiële bewijzen worden aangetoond dat deze zone integraal deel uitmaakte van de Romeinse nederzetting van Asse. In tegenstelling tot de meer noordelijk gelegen opgravingszones, waar de meerderheid van de sporen en structuren te dateren zijn in de loop van de 2de eeuw en het begin van de 3de eeuw n.C., kunnen de primaire en de secundaire fase van de sporen op dit perceel gedateerd worden in de tweede helft van de 1ste eeuw en (de eerste helft van) de 2de eeuw n.C.

Ondanks de eerder beperkte oppervlakte van het onderzoeksperceel kon opnieuw erg waardevolle informatie met betrekking tot de Romeinse nederzetting van Asse verzameld en bestudeerd worden. Elke toekomstige bodemingreep in deze zuidoostelijke vicuszone verdient dan ook de nodige opvolging.

⁷⁷ Magerman, Van Couwenberghe en Saerens 2012: 38-39.

⁷⁸ Magerman, Lodewijckx, Pede 2008: 71; niet gepubliceerd eigen onderzoek te Asse-Nerviërsstraat 32-40, rapport in voorbereiding.

8. Bibliografie

8.1. Publicaties

- A. Bucherius (1655) *Belgium romanum ecclesiasticum et civile*, Liège.
- R. Brulet, F. Vilvorder en R. Delage (2010) *La céramique romaine en Gaule du Nord. Dictionnaire des céramiques. La vaisselle à large diffusion*, Turnhout.
- K. de Bauw (1986) Het Vellekenskot of Vellekensfabriek, officieel Couperie d'Assche: ontstaan en teleurgang (*Ascania-tijdschrift* 1986-4), 109-124.
- L. Cornelis, N. Krekelbergh en Y. Perdaen (2014) Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Asse, Krokegemseweg (Baac Vlaanderen Rapport 121), 26 pp.
- Ph. De Cantillon (1757) *Délices de Brabant et ses campagnes, ou description des villes, bourgs et principales terres seigneuriales de ce Duché; accompagnée des événements les plus remarquable jusqu'au présent*, Amsterdam.
- A. Devroe (2006) *Vervlogen schoonheid. Schmink en parfum in de Romeinse periode*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, K.U. Leuven.
- B.R. Hartley en B.M. Dickinson (2011) *Names on terra sigillata. An index of makers' stamps & signatures on Gallo-Roman terra sigillata (Samian Ware). Volume 8 (S to Symphorus)*, London.
- M. Janssens (2004) *Wie was de Romeinse arts? Een interpretatie vanuit de iconografische en archeologische bronnen, geconfronteerd met de traditionele interpretatie vanuit de literaire en epigrafische bronnen*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, K.U. Leuven.
- K. Magerman (2007) Archeologisch onderzoek te Asse, Nerviërsstraat 29, perceel sectie F 905-G16, opgravingscampagne 2006-2007, intern rapport, januari 2007, 21 pp.
- K. Magerman (2008) *Weg van het Verleden. Asse in de Romeinse periode en de Vroege-Middeleeuwen*, Gent (tentoonstellingscatalogus).
- K. Magerman, J. De Beenhouwer, S. Saerens en M. Lodewijckx (2013) Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Asse-Nerviërsstraat 60 – 2013 – 2013/159 (Prov. Vlaams-Brabant) (Rapporten Agilas vzw – 2013/2. Intern rapport KU Leuven), intern rapport, 175 pp.
- K. Magerman, J. De Beenhouwer en B. Van Couwenberghe (2011) Archeologisch onderzoek Asse-Nerviërsstraat 54-56 (Prov. Vlaams-Brabant). Voorlopig verslag van de eerste opgravingsresultaten, intern rapport, juli 2011, 42 pp.

- K. Magerman, M. Lodewijckx en R. Pede (2008) Asse-Krokegemseweg. Eindverslag van het archeologisch onderzoek (mei – december 2007), intern rapport, december 2008, 161 pp.

- K. Magerman, M. Lodewijckx, R. Pede en K. Van de Vijver (2011) Asse-Nerviërsstraat. Eindverslag van het archeologisch onderzoek (januari – maart 2008 en november 2010), intern rapport, januari 2011, 246 pp.

- K. Magerman, M. Lodewijckx, B. Van Couwenberghe en J. De Beenhouwer (2010a) Archeologisch onderzoek Asse-Nerviërsstraat 2009-2010 (Prov. Vlaams-Brabant). Voorlopig verslag van de eerste opgravingsresultaten, intern rapport, juli 2010, 48 pp.

- K. Magerman, M. Lodewijckx, B. Van Couwenberghe en J. De Beenhouwer (2010b) Restanten van een Romeinse steenbouw, een geplaveide weg, een pottenbakkersoven, waterputten en andere sporen aan de Nerviërsstraat in Asse (provincie Vlaams-Brabant), Romeinendag-Journée d'Archéologie Romaine, Louvain-la-Neuve, 35-40.

- K. Magerman, B. Van Couwenberghe, J. De Beenhouwer en M. Lodewijckx (2010) Restanten van een Romeinse steenbouw, een geplaveide weg, een pottenbakkersoven, waterputten en andere sporen aan de Nerviërsstraat in Asse (provincie Vlaams-Brabant), Archeologie 2010. Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant, 9-12.

- K. Magerman, B. Van Couwenberghe en S. Saerens (2012) *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Asse-Kalkoven 2012, z.n., 2012/368 (Prov. Vlaams-Brabant) (Rapporten Agilas vzw – 2012/2)*, intern rapport, 74 pp.

- K. Magerman en S. Saerens (2004) Een beschouwing rond de munten van de vicus van het Vlaams-Brabantse Asse, Bulletin du Cercle d'Etudes Numismatiques 41/3, 82-98.

- K. Magerman en S. Saerens (2013) Archeologisch onderzoek. Asse-Krokegemseweg 22, 2013/099 (Prov. Vlaams-Brabant) (Rapporten Agilas vzw – 2013/1), intern rapport, 46 pp.

- K. Magerman en S. Saerens (2015) Archeologische werfopvolging van de omgevingswerken met archeologisch onderzoek. Asse-Nerviërsstraat 60 – 2013/2014, 2013/465 (Prov. Vlaams-Brabant) (Rapporten Agilas vzw – 2014/3), intern rapport, 82 pp.

- J. Mertens (1951) Archeologisch onderzoek van een Romeinse straat te Asse, *Eigen Schoon en de Brabander* 34, 5-6, 129-140.

- D. Michiels (2001) *Asse van IJzertijd tot Romeinse tijd. Een analytische bespreking van Asse en zijn deelgemeenten (Bekkerzeel, Kobbegem, Mollem, Relegem en Zellik)*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, K.U. Leuven.
- A. Miraeus (1629) *Donationum Belgicarum Libri II*, Antwerpen.
- D. Pauwels (2007) *Asse: peilen in de periferie van de vicus*, intern werkdocument, 1 pp.
- J.- C. Routier (2011) *Le site gallo-romain de Wolphus à Zouafques (62) (Revue du Nord-Archéologie de la Picardie et du Nord de la France tome 93 – n° 393)* Lille, 79-166.
- H. Rottier (1996) *Rondreis door middeleeuws Vlaanderen*, Leuven.
- H.A. Seaby (1968) *Roman Silver Coins, vol. II, Tiberius to Commodus*, London.
- E. Scheltens (1981) *Asse waar de Romeinen thuis waren, Asse (tentoonstellingscatalogus)*.
- A. Vanderhoeven, G. Vynckier, A. Lentacker, A. Ervynck, W. Van Neer, B. Cooremans, K. Deforce, M. Vandenbruaene, J. van Heesch en M. De Bie (2011) *Het oudheidkundig bodemonderzoek aan de Sacramentstraat te Tongeren. Eindverslag 1993*, in: I. In't Ven (red.) *Archeologie, Monumenten- en Landschapsonderzoek in Vlaanderen. Relicta 11*, Brussel, 7-162.
- S. Vanhoutte en V. Van Thienen (2013) *Het Romeins castellum van Oudenburg: de studie van het ceramisch bouw materiaal*, in: C. Coquelet, M.-H. Corbiau, W. De Clercq, S. Demeter, M. Lodewijckx, C. Massart, N. Paridaens, A. Vanderhoeven en F. Vilvorder (reds.) *Signa 2013-2*, Brussel, 158-165.
- C. Van Gestel (1725) *Historia sacra et profana archiepiscopatus Mechliniensis; site descriptio archidieocesis illius; item urbium, oppidorum, pagorum, dominiorum, monasteriorum, castellorumque sub ea in XI decanatus divita*, Den Haag.
- J. van Heesch (1998) *De muntcirculatie tijdens de Romeinse periode in het noordwesten van Gallia Belgica. De Civitas van de Nerviers en de Menapiërs (ca. 50 v.c.- 450 n.c.)* (Koninklijke Musea voor Geschiedenis en Kunst. Monografie van nationale archeologie 11) Brussel.
- F. Vilvorder (2010) *La céramique engobée*, in: R. Brulet, F. Vilvorder en R. Delage (reds.) *La céramique romaine en Gaule du Nord. Dictionnaire des céramiques. La vaisselle à large diffusion*, Turnhout, 311-338.

8.2. Internet

- <http://www.agiv.be>
- <http://www.asse.be/product/147/historiek-ontstaan-asse>.

- <http://www.eifelnatur.de/Niederl%E4ndisch/Seiten/Steenkolenmijnbouw%20Wormdal.html>
- <http://www.dov.vlaanderen.be>
- http://www.ethesis.net/romeinse_arts/romeinse_arts_hfst_2_a.htm#2.3.2.%20Algemene%20context
- http://www.ethesis.net/schmink/schmink_inhoud.htm
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.mappy.be>
- <http://www.ngi.be>
- <http://www.vlaamsbrabant.be>
- <http://www.vlaamsbrabant.be/verkeer-mobiliteit/wegen/raadpleeg-atlas-der-buurtwegen/index.jsp>
- <https://maps.google.com>

8.3. Persoonlijke communicatie

- Dhr. E. Crick, 2006, geoloog, Merchtem (†)
- Mevr. K. De Nil, 2012, geologe bij Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV).
- Mevr. M. De Ceukelaire, Belgische Geologische Dienst, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.
- Dhr. K. Deforce, 2015, Agentschap Onroerend Erfgoed, onderzoeker archeobotanie en paleoecologie.
- Dhr. J. Deschieter, 2014, archeoloog PAM Velzeke.
- Dhr. M. Duser, Belgische Geologische Dienst, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.
- Federale Politie, dienst Luchtsteun
- Mevr. K. Magerman, 2012, wetenschappelijk medewerkster Onderzoekseenheid Archeologie KU Leuven en archeologe Agilas vzw.
- Mevr. M. Martens, 2015, Agentschap Onroerend Erfgoed, Erfgoedonderzoeker – Erfgoedbeheer.
- Dhr. S. Saerens, 2012, Agilas vzw.
- Dhr. Maarten Smeets en dhr. Nick Van Liefferinge, Studiebureau Archeologie.
- Mevr. S. Willems, INRAP.

8.4. Archieven

- Archief van de voormalige Nationale Dienst voor Opgravingen. Opgravingen Mertens Asse.
- Archief Koninklijke Heemkundige Kring Ascania.